
Vergaderjaar 2020 - 2021

35 570 XIX Vaststelling van de begrotingsstaat van het Nationaal Groeifonds (XIX) voor het jaar 2021

H BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT EN VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 januari 2021

Deze brief informeert uw Kamer over de eerste investeringsvoorstellen voor het Nationaal Groeifonds die naar de beoordelingsadviescommissie zijn verzonden. Op 1 december jl. hebben wij van de drie coördinerende bewindspersonen¹ voor de terreinen kennisontwikkeling, infrastructuur en R&D en innovatie voorstellen ontvangen ter indiening bij het Nationaal Groeifonds.²

Toetsingscriteria en oordeel toegangspoort

Deze voorstellen zijn door de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Financiën ambtelijk getoetst aan de toegangspoortcriteria. Zo moet er een uitgewerkt plan liggen waarin elementen als de financiële kosten, bijdrage aan het verdienvermogen (bbp-effect), andere maatschappelijke kosten en baten, en uitvoerbaarheid zijn onderbouwd. Andere elementen waar de ambtelijke toegangspoort op toetst zijn bijvoorbeeld of een project voldoet aan de minimale omvang, past binnen de investeringsterreinen en of het additioneel is aan bestaande publieke investeringen. Ook moet het gaan om niet-reguliere, niet-structurele uitgaven (zie ook bijlage). De toegangspoort kan voorstellen alleen doorgeleiden naar de beoordelingsadviescommissie als is voldaan aan deze vooraf vastgestelde criteria, zoals ook staat beschreven in de brief Nationaal Groeifonds van 7 september jl.³

Dat sommige projecten niet door de toegangspoort zijn doorgeleid, betekent dat het voorstel in de huidige vorm niet voldeed aan de technische toets van de toegangspoort op de gestelde randvoorwaarden. Het oordeel van de toegangspoort zegt dus niets over het belang van projecten, maar heeft eerder betrekking op de compleetheid van voorstellen. De drie voorstellen⁴ die nu niet

¹ Dit betreft ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de staatssecretaris van EZK.

² Het proces van de eerste ronde is iets anders dan in de structurele situatie. Omwille van de tijd is er deze ronde geen brede uitvraag gedaan, maar gekozen voor het indienen van investeringsvoorstellen waarvoor al goed uitgewerkte plannen liggen. Hierbij wordt de voorziene systematiek met beoordeling door een onafhankelijke commissie aan de hand van het toetsingskader wel gevolgd, zoals ook aangegeven in de brief over het Nationaal Groeifonds van 7 september jl. (Kamerstuk 35 570 XIX).

³ Kamerstuk 35 570 XIX

⁴ Er is een drietal voorstellen niet doorgeleid: Redesign (hoofd)wegennet rond steden, (luchthavens) & corridors, Europese spoorverbindingen en Nieuwe snelle spoorverbinding Randstad-Noord-Nederland.

worden doorgeleid kunnen desgewenst na verdere uitwerking en aanvulling dan ook opnieuw voor toetsing worden ingediend in een volgende ronde.

Op basis van de beschreven criteria zijn de volgende voorstellen doorgeleid aan de beoordelingsadviescommissie van het Nationaal Groeifonds, die zich over de inhoud ervan zal buigen.

Kennisontwikkeling

Transitie naar innovatief & toekomstgericht onderwijs

Het voorstel beschrijft hoe een impuls kan worden gegeven aan de transitie naar innovatief en toekomstgericht onderwijs in het po, vo, mbo en ho. Het voorstel bestaat uit drie onderdelen: (1) versterking van innovatie en werking leermiddelenmarkt, (2) verbetering van de kennis- en ondersteuningsinfrastructuur en (3) een niveausprong in de praktijk.

Leven Lang Ontwikkelen (LLO)

Het voorstel bevat investeringen die zowel vraag als aanbod voor LLO moeten versterken. De vraag moet worden versterkt door investeringen in de leercultuur, onder andere door middel van een digitaal scholingsoverzicht met een gepersonaliseerd overzicht van scholings- en financieringsmogelijkheden en doordat middels een pilot ontwikkeladviezen beschikbaar worden gesteld aan werkenden en werkzoekenden met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Het aanbod moet worden versterkt door de ontwikkeling van flexibele en vraaggerichte opleidingen, in het bijzonder gericht op groeisectoren.

Beleidsexperimenten

Er worden vier experimenten voorgesteld die moeten bijdragen aan (inzicht in) kwaliteitsverhoging in het funderend onderwijs. Deze experimenten gaan over (1) kwaliteitsverschillen tussen scholen, (2) kindvoorzieningen buiten schooltijd, (3) alternatieven voor vroegselectie en (4) aanpak personeelstekorten in het primair onderwijs op kwetsbare scholen.

R&D en innovatie

Kickstartvoorstel Life Sciences & Health ecosysteem (LSH)

Het LSH-voorstel bestaat uit twee onderdelen: een Nederlandse pilotfabriek voor de ontwikkeling van regeneratieve geneeskunde (Regmed XB) en een nationale gezondheidsdata-infrastructuur (Health-RI). Beide onderdelen zijn een antwoord op maatschappelijke uitdagingen en een kans voor Nederland om een substantieel aandeel te verwerven in een groeiende wereldmarkt.. Tegelijkertijd dragen de voorstellen bij aan de ontwikkeling van technologie voor het voorkomen, behandelen en/of genezen van met name langdurige ziektes.

Quantum Delta Nederland

Quantum Delta Nederland zet in op een breed scala aan activiteiten – van R&D tot talentontwikkeling - om quantumtechnologie en de toepasbaarheid daarvan naar een hoger plan te tillen in Nederland. Het voorstel richt zich op het vertalen van de kennisvoorsprong die Nederland heeft in deze doorbraaktechnologie naar duurzaam verdienvermogen met een nieuw hightechindustrie ecosysteem. Onderdeel van het plan is het opleiden van medewerkers voor de toekomst, zodat bedrijven in deze nieuwe sector direct over goed opgeleid personeel kunnen beschikken.

Groenvermogen van de Nederlandse economie

Groenvermogen is gericht op de opschaling van waterstof en toepassing van groene elektronen in energie-intensieve industrieën. Het betreft een integrale aanpak met grootschalige demonstratieprojecten, een breed samenhangend onderzoeks- en innovatieprogramma en een onderwijsagenda. Samen moeten de publieke investeringen in deze drie onderdelen een krachtig en flexibel waterstofecosysteem creëren dat de basis vormt voor de opschaling van waterstof en elektrochemie, en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen.

FoodSwitch

FoodSwitch heeft als doel Nederland leidend te maken in de verduurzaming van de mondiale voedselproductie, door het versnellen van de opschaling van innovaties. FoodSwitch heeft acht programma's (roadmaps) ontwikkeld, die zich richten op de drie omschakelingen: precisievoedselsystemen, circulaire voedselketens en duurzame eiwitbronnen. Daarvoor worden drie sleuteltechnologieën ingezet: biotechnologie en veredeling, informatietechnologie en slimme systemen.

AiNed Strategisch Investeringsprogramma

Het AiNed investeringsvoorstel heeft als ambitie om Nederland blijvend in de kopgroep van AI-landen te krijgen. Het voorstel richt zich op een sterke en gecoördineerde aanpak in Nederland op het gebied van AI: investeren in samenhangend onderzoek, innovatie, valorisatie en onderwijs voor nieuwe AI-technologie en verantwoorde toepassing. De focus ligt op de versnelde toepassing van AI in de sectoren die voor Nederland het meeste verdienvermogen opleveren: hightech industrie, mobiliteit en logistiek, energie, en gezondheid en zorg. Het doel is mensgerichte AI die bijdraagt aan economische groei en een veilige en een veilige samenleving.

Infrastructuur

Schaalsprong Metropolitaan OV en Verstedelijking Zuidelijke Randstad

Het voorstel betreft een schaa sprong in het OV van de zuidelijke Randstad door investeringen in hoogwaardige OV-oplossingen in de regio's Den Haag, Rotterdam en Zoetermeer (HOV-bus, tram, lightrail), en een aanpassing aan het hoofdspoor Den Haag-Rotterdam-Dordrecht en de bouw van nieuwe stations zodat een hoogfrequente bediening kan plaatsvinden en ruimte wordt gecreëerd voor doorgaande nationale en internationale verbindingen. De investering moet een bijdrage leveren aan economische samenhang, de grootschalige woningbouwopgave van 240.000 woningen in 2040 in de Zuidelijke Randstad, de nabijheid van werk, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Schaalsprong Metropolitaan OV-systeem OV Metropoolregio Amsterdam

Het voorstel is om de bereikbaarheid van en binnen de Metropoolregio Amsterdam te verbeteren en de groei van de (inter-)nationale reizigersstromen te faciliteren door het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Schiphol/Hoofddorp en het sluiten van de metroring Isolatorweg naar Amsterdam Centraal. Dit moet een bijdrage leveren aan opgaven met betrekking tot de grootschalige woningbouwopgave van 250.000 woningen in 2040 in de MRA, de nabijheid van werk, duurzame bereikbaarheid binnen de metropoolregio, versterking van de nationale en internationale bereikbaarheid, waaronder de positie op het Europese HSL-netwerk en leefbaarheid.

Brainportlijn Eindhoven

Het voorstel is de ontwikkeling van innovatief zero-emissie en zelfrijdend vervoer ("pods" ofwel busjes) op een vrij liggende baan in de regio Eindhoven (de "Brainport"). Dit concept moet

verschillende economische locaties (bedrijven- en kennisinstellingen) met elkaar en met Eindhoven Centraal verbinden en de regio minder afhankelijk maken van wegvervoer.

Schaalsprong Metropolaan OV en verstedelijking in regio Utrecht

Het voorstel is de aanleg van twee lightrailverbindingen in de Metropoolregio Utrecht. Dit hoogwaardig OV moet de bereikbaarheid verbeteren, extra woningbouw mogelijk maken en bijdragen aan de creatie van werkgelegenheid, waardoor aan de economie een impuls gegeven wordt. Ook ontstaat meer ruimte voor doorgaand verkeer op weg en spoor in de regio.

Aanleg buisleidingen van de haven van Rotterdam naar het Chemiecomplex Chemelot in Zuid-Limburg

Het voorstel is om twee buisleidingen voor de grondstoffen Propeen en LPG van Rotterdam naar chemiecluster Chemelot in Limburg aan te leggen, ter vervanging van het vervoer per spoor dat tegen haar maximumcapaciteit voor vervoer van gevaarlijke stoffen aanloopt. Doordat deze buisleidingen door de modal shift een deel van het bestaande en toekomstige transport overnemen, moet dit bijdragen aan veiligheid en klimaatdoelstellingen, o.a. door de inzet op zero emissie transport en klimaatrobuuste netwerken.

Vitale, robuuste, veilige en bevaarbare rivieren

Het voorstel is om de bevaarbaarheid van de grote rivieren structureel te verbeteren en klimaatbestendig te maken door middel van het aanleggen van langsdammen in de Waal, het eenmalig waar nodig fixeren en suppleren van de bodem in de Waal en uitbreiding van de sluiscapaciteit bij Grave en Weurt. Hierdoor kunnen er meer en sneller goederen over het water vervoerd worden en ontstaat er meer ruimte op het Nederlandse spoor- en wegennet. Naast het verbeteren van de bereikbaarheid en concurrentiepositie van Nederland als logistiek land, moeten de maatregelen positief bijdragen aan de doelstellingen op o.a. het gebied van waterveiligheid, zoetwater en natuurontwikkeling en biedt het kansen voor ruimtelijke economische ontwikkelingen.

Vervolgproces

De beoordelingsadviescommissie heeft aangegeven ongeveer drie maanden nodig te hebben voor het opstellen van een advies over de voorstellen. Het kabinet besluit vervolgens op basis van dit zwaarwegende advies welke voorstellen worden gehonoreerd. We zullen uw Kamer hier in het tweede kwartaal van 2021 over informeren. Daarbij worden de adviezen van de commissie en het Centraal Planbureau dan ook openbaar gemaakt. De bijdrage vanuit het Nationaal Groeifonds aan de vakdepartementen om deze projecten uit te voeren wordt vervolgens via suppletoire begrotingen geraamd op de begroting van het Nationaal Groeifonds en op de departementale begrotingen of begrotingsfondsen. Deze suppletoire begrotingen worden ter autorisatie aan uw Kamer voorgelegd.

Ondanks de hoge kwaliteit van de 14 voorstellen die zijn doorgeleid naar de beoordelingsadviescommissie, zullen zij niet allemaal gehonoreerd kunnen worden. Voor het Nationaal Groeifonds is 20 miljard euro gereserveerd voor de periode 2021-2025. De gevraagde bijdragen uit het Nationaal Groeifonds voor deze voorstellen bedragen samen 25,5 miljard euro en overstijgen daarmee ruimschoots de gereserveerde 20 miljard euro.

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Wopke Hoekstra
Minister van Financiën

Bijlage: Toegangspoortcriteria

De voorstellen zijn getoetst aan de volgende toegangspoortcriteria, die staan beschreven in de brief Nationaal Groeifonds:⁵

1. Het voorstel bevat een uitgewerkt plan (afwijzingscriterium);
2. Het voorstel valt binnen een van de drie terreinen (afwijzingscriterium);
3. Het voorstel heeft een cumulatieve omvang van tenminste 30 mln. (afwijzingscriterium);
4. Het voorstel is additioneel aan private investeringen (beoordelingscriterium);
5. Het voorstel is additioneel aan bestaande of geplande publieke investeringen en valt niet binnen een bestaande regeling van de overheid (afwijzingscriterium);
6. Het voorstel is niet-structureel (afwijzingscriterium);
7. Het voorstel voldoet aan de toets van subsidiariteit (beoordelingscriterium);
8. Het voorstel past binnen de financiële kaders van het fonds (afwijzingscriterium).

⁵ Kamerstuk 35300, nr. 83